

Vojko Kuzma

KITAJSKO- EVROPSKI ODNOSI

Če je Kitajska nekoč, v preteklosti postavila največji zid vseh časov, in če se je po drugi svetovni vojni novo nastala komunistična Kitajska izolirala in zapirala pred svetom, pa je današnja Kitajska poglavitna promotorka globalne trgovine in globalizacije.

Azijska velikanka še nikoli ni bila tako propulzivna in globalno gospodarsko usmerjena. Pod Xi-Jinping-om, ki je vodenje države prevzel 2012 in bo letos jeseni zaključil svoj prvi petletni mandat, pa je tudi pričela opuščati načelo omejene zunanje suverenosti.

Morda najbolj izrazito kitajsko globaliziranje poosebljata novodobna Nova svilna pot, ki so jo začeli 2013 in pa Azijska infrastrukturna investicijska banka, AIIB.

V prispevku se želimo dotakniti kitajsko evropskih odnosov, oziroma osvetliti odgovor na vprašanje, ali Kitajska vidi Evropo kot protiutež v potencialno zaostrovanjih odnosih z ZDA, po zmagi Donalda Trumpa.

Kitajska je v zadnjih nekaj letih v času zdajšnjega predsednika Xi-Jinpinga na zunanjepolitičnem področju izvedla določene spremembe, predvsem naslednje:

March 9, 2017

- Peking je zaostрил retoriko in tudi konkretne aktivnosti glede ozemeljskih zahtev v Vzhodnokitajskem in Južnokitajskem morju, vključno s tamkajšnjo ustanovitvijo območja zračne identifikacije in pa graditvijo umetnih otokov.
- Kitajska je postala aktivnejša v donosu do sosesčine, kar vključuje tudi omenjeno pobudo Svilno pot, ki ima eno osnovnih težišč prav na Srednji Aziji;
- Kitajska je pričela graditi multilateralne ustanove na področju gospodarstva (AIIB in razvojna banka BRICS) ter varnosti v Aziji (CICA), ki postajajo paralelne zahodnim ustanovam.
- Povečala je svoja prizadevanja za sicer dosedanje neuspešno reformiranje OZN, kar vključuje tudi področje mednarodne varnosti in ekonomski razvoj.
- Bistveno je spremenila retoriko in se aktivno vključila v mednarodna prizadevanja glede podnebnih sprememb.
- Aktivna mednarodna politika navzven. Aktualni kitajski predsednik je v svojem dosedanjem mandatu obiskal več držav kot vsi njegovi predhodniki, med drugim je tudi kot prvi kitajski predsednik obiskal sedež EU v Bruslju.
- Ne glede na nižje stopnje gospodarske rasti, je Kitajska dosegla do zdaj ne zabeležene stopnje naložb v tujini, ki so leta 2015 tudi prvič presegle tuje naložbe na Kitajskem.

V globalni svetovni ureditvi gleda Kitajska na EU kot pomembno potencialno partnerico, hkrati pa vidi takšen medsebojni odnos kot izrazito asimetričen, to je v prid Kitajske. EU sicer dojema kot šibkega globalnega igralca, ki je bodisi ponekod nezmožen delovati globalno v mednarodnih odnosih, bodisi je podrejen ZDA.

Kitajska je v času vrhunca evropskega povezovanja pričakovala in ocenjevala, da se bo EU razvila kot eden izmed dejavnikov multipolarne svetovne ureditve. Bolj ali manj je takšna pričakovanja zrelativizirala ob ekonomski krizi 2008, še bolj pa je Peking opustil pričakovanja, da bi lahko oblikoval mednarodno ureditev skupaj z Evropo. Kitajska od takrat tudi ne pričakuje več, še posebej, da se bo EU oblikovala kot potencialna protiutež ZDA, z izjemo evra, ki pa ga dojema kot protiutež statusu ameriškega dolarja.

Politična teža EU je v kitajskih očeh dodatno nazadovala s krizo evro območja. Evropski ekonomski model, ki ga je Kitajska v preteklosti intenzivno proučevala in spremljala, posledično zanjo ni več vzorčen in zanimiv, kvečjemu negativno opozorilen. Kitajska zato EU ocenjuje kot "srednjo silo," ki je nekje vmes med starimi silami in novo nastajajočimi silami, podobno kot Rusija in Japonska. Prav tako se EU v očeh Pekinga še vedno nahaja v fazi ekonomske sanacije in politične krhkosti, kar ji ne daje osnove za to, da bi lahko postala supersila.

Kitajsko globalno razočaranje nad EU je potekalo s hkratnim porastom samozavesti kitajske elite in splošnim javnomnenjskim prepričanjem, da je Kitajska postala supersila številka dve, v globalni svetovni ureditvi.

Kitajska ocenjuje svoj odnos z EU tudi skozi evroatlantske odnose, po približno naslednji logiki: večja so razhajanja in razlike med EU in ZDA, tem pomembnejša je EU za Kitajsko. In obratno.

Hkrati pa je Kitajsko gledanje ne evropsko-ameriške odnose na specifičnih področjih tudi precej mehkejše in bolj strukturirano. Kitajska zdaj že prosuli in verjetno dokončno ugasli trgovinski sporazum med EU in ZDA TTIP, za razliko od zdaj že prav tako propadlega trans pacifiškega TTP, nikoli ni smatrala kot zanjo problematičnega. Celo nasprotno, v njem je videla priložnost in

referenčni okvir, ki bi pomagal krepiti reforme na Kitajskem in zviševati mednarodno kompetitivnost kitajskega gospodarstva, še posebej državnih podjetij. Kitajska pa na drugi strani v tovrstnih sporazumih (TTIP, TTP) vidi tudi skrito ameriško prizadevanje, da jo potiska in izolira od iz visokih mednarodnih globalizacijskih standardov, krepí ameriški nadzor nad Evropo in krepí ameriški prodor v Azijo.

Zdi se, da bo transatlantski faktor igral vedno večjo vlogo v kitajskem odnosu in gledanju na Evropo. Bolj bodo odnosi med Pekingom in Washingtonom napeti, bolj bo Kitajska gledala in spremljala, kakšen je odnos EU do ZDA, in ameriško-kitajskih odnosov.

Kitajska sicer aktualno evropsko povezovanje vidi kot šibko in problematično. V kitajskem interesu je sicer na eni strani, da evropsko povezovanje ostane takšno kot je sedaj, če lahko s tem intenzivira svoje, predvsem ekonomske odnose s posameznimi evropskimi državami.

Na drugi strani pa je tudi res, da bi močna in združena Evropa Kitajski bolj ustrezala in sodila v njene želje in načrte glede svetovne multipolarne ureditve. Za razliko od Rusije, ki ima geopolitične razloge, zaradi katerih želi šibko evropsko integriranje, mu Kitajska na načelni ravni ne nasprotuje, predvsem zaradi evropskega gospodarskega potenciala in potencialne vloge kot protiuteži ameriški dominaciji, pa tudi vloge evra kot protiuteži ameriškemu dolarju.

Kitajski analitiki ocenjujejo, da se EU nahaja na razpotju, predvsem zaradi porasta evro skeptičnih sil po Evropi in tudi brexita. Aktualna begunska kriza pa je tipičen primer in posledica nezadostne politične povezanosti in finančne krhkosti v EU.

Kitajski politični načrtovalci naraščajoči evropski populizem in proti integracijske težnje povezujejo s porastom takšnih desnih političnih gibanj po Evropi, ki so ekstremistična, zato ne

preseneča, da skuša Kitajska hkrati tudi krepiti bilateralne odnose s posameznimi članicami evropske povezave.

Kitajsko skrbi porast protievropskih usmeritev predvsem zato, ker bi lahko to krepilo protekcionistične politike po Evropi, kar je izrazito v nasprotju s kitajskimi interesi.

Kitajska v svojih uradnih stikih in srečanjih visoko in pozitivno ocenjuje kitajsko-evropske odnose. Ne nazadnje je EU zanj najpomembnejši gospodarski partner. Na eni strani pozitivno vrednoti EU, ker je v zadnjih letih praktično nehala izpostavljati problematiko človekovih pravic na Kitajskem, hkrati pa vidi v tem tudi določen izraz naraščajoče šibkosti EU. Prav tako se Kitajska zaveda, da ima EU težave pri oblikovanju skupne politike do Kitajske. Večkrat ocenjuje, da nima jasne strategije do Kitajske in da na političnem področju trpi za pomanjkanjem enotnosti.

Temeljna razlika med Kitajsko in EU pa zadeva razumevanje globalne svetovne ureditve, ki se nakazuje po obdobju enostranske ameriške hegemonije. Kitajski strategji in mednarodni strokovnjaki vedno bolj zagovarjajo koncept multipolarnosti, to je takšne mednarodne ureditve, v kateri bi več največjih supersil oblikovalo svetovno, globalno politiko, in hkrati tudi dominiralo v regionalnih okvirjih.

EU pa na drugi strani izrazito zagovarja multilateralizem, to je multilateralne mehanizme kot najustreznejše okvirje za urejanje globalnih vprašanj v katerih nobena izmed velikih sil ne bi imela privilegiranega položaja glede odločanja, ki naj poteka soglasno.

Kitajska sicer ne vidi na obzorju nekega velika strateškega konflikta z EU. Število potencialnih sporov, predvsem dumpinskih je omejeno, področja sodelovanja pa razvejana in odgovarjajo

kitajskim interesom. Kitajska strateško ocenjuje, da Evropa ne ogroža Kitajske, ne varnostno, in tudi ne glede njenega mednarodnega položaja.

Na drugi strani tudi v sami Evropi, za razliko od ZDA, kitajske gospodarske rasti ne dojemamo geopolitično. Verjetno je temeljna razlika med ZDA in Evropo v tem, da smo slednji bolj naklonjeni sprejetju Kitajske kot supersile številka dve v novo nastajajoči red.

Kitajska vidi EU kot tisti del zahodnega sveta, ki je spoznal potrebo po preurejanju svetovne globalne ureditve, in prilagajanju spremembam v ravnovesju moči, predvsem skozi preoblikovanje multilateralnih ustanov, kot sta Mednarodni monetarni sklad in Svetovna banka.

Za Kitajsko so ključni odnosi z Evropo na področju gospodarstva, ki so po mnenju Kitajske v osnovi komplementarni. Evropa ima visoko tehnologijo, ki jo Kitajska potrebuje za svoj razvoj, Kitajska pa ima dinamičen in hitro razvijajoč domač trg. Medsebojno prepletanje naj ne bi povzročalo takšnih ekonomskih konfliktov, ki bi vplivali na celoto odnosov. Kitajska meni, da je ekonomsko sodelovanje vedno bolj uravnovešeno, predvsem zato, ker investiranje ni več samo enosmerno. Visoko vrednoti odnose z nekaterimi članicami EU, posebej Nemčijo, Združenim Kraljestvom in Francijo.

Navdušena je nad nemškim gospodarskim čudežem in vidi Nemčijo, ne pa več nemško-francoski vlak, kot vodilno državo po krizi evro območja. Nemčijo vidi tudi kot ključno evropsko državo za reševanje rusko-ukrajinskega konflikta. Hkrati Nemčije ne vidi kot dejavnika, ki bi lahko samostojno dominiral v EU, ali pa da bi sama Nemčija lahko postala globalna sila.

Ne preseneča, da ima zato Kitajska bilateralne odnose najbolj razvite prav z Nemčijo, s preko 40 vzpostavljenimi področji dialoga, vključno z zunanje političnimi in varnostnimi vprašanji. Nemčija velja za drugo največjo prejemnico kitajskih naložb (leta 2014 okoli 7 milijard evro).

Združeno kraljestvo je za Kitajsko pomembna evropska država, ker je stalna članica VS OZN in ker ima tesne odnose z ZDA. Prav tako veljajo otočani za dosedanjega evropskega šampiona glede kitajskih vlaganj (okoli 12 milijard evro). Prav tako so za Kitajsko zanimivi zaradi svoje gospodarske odprtosti, močnega sektorja storitev, še posebej finančnega sektorja, in pa svojega liberalnega ekonomskega modela. Združeno kraljestvo je največji evropski naložnik v kitajske obveznice (okoli 50 milijard dolarjev). Kitajska pozorno spremlja britanski brexit, saj si ne želi poslabšati odnosov ne z EU, ne z Združenim kraljestvom.

Francija pa je zanjo, podobno kot otočani, zanimiva zaradi stalnega članstva v VS OZN in njenih ekonomskih zmogljivosti, ter tudi najmočnejšega evropskega civilnega sektorja jedrske energije. Francija je tretja evropska država po kitajskih naložbah (okoli 6 milijard evro).

Na drugi strani je tudi opaziti, da prav nobena evropska država nima slabih ali nezadovoljivih odnosov s Kitajsko. Celo države, ki so v preteklosti najbolj glasno kritizirale kitajski odnos do človekovih pravic, tega sedaj praktično sploh več ne izpostavljajo v svojih bilateralnih odnosih.

Tisto kar kitajsko stran morda najbolj opazno moti v odnosih z Evropo, je kitajska negativna javna podoba v evropskih družbah. Na eni strani evropske politične elite zagovarjajo in izpostavljajo pomen sodelovanja s Kitajsko in zagovarjajo nadaljnji razvoj medsebojnega sodelovanja, na drugi strani pa javnomnenjske raziskave kažejo, da je večina javnosti zadržana, če ne celo skeptična in odklonilna do nekaterih oblik sodelovanja, kot so kitajske naložbe.

Kitajski temeljni interes za sodelovanje z EU ostaja gospodarstvo. Skorajda desetletje je že EU kitajski gospodarski partner številka ena. Blagovna menjava med obema presega milijardo evrov dnevno. Za Kitajsko je Evropa vedno bolj pomembna tudi za plasiranje kitajskih ogromnih trgovinskih presežkov in deviznih rezerv. Še vedno nizka raven političnih tveganj je po mnenju Kitajske poglavitna komparativna prednost Evrope pred drugimi.

Za razliko od drugih velikih zahodnih igralcev, kot so ZDA, Kanada, Japonska in Avstralija, je Evropa po kitajskih ocenah bolj odprta za kitajske naložbe in ekonomsko poglobljanje. V njenem strateškem interesu je zato ohranjati evropsko odprtost. Prav tako se strateško, kjerkoli je to mogoče, izogiba trgovinskim sporom z EU.

Kitajski strateški interes je tudi v preprečevanju evropskega protekcionizma, omejevanju ne tarifnih mehanizmov glede trgovine, pa tudi omejevanju vpletanja Evrope v vlogo države na področju kitajskega gospodarstva.

Evropski razlogi, ki bi lahko vplivali na omejevanje kitajskega vstopanja na evropsko tržišče zajemajo predvsem gospodarsko diskriminacijo, prisilna skupna vlaganja in transferje tehnologij, dostopanje do javnih tenderjev, dostopanje do trga storitev, probleme intelektualne lastnine in pa zaščito naložnikov.

Na Kitajskem imajo tuja podjetja še vedno praktično popolne omejitve glede bančnega sektorja, gradbeništva in telekomunikacij.

Kitajska želi na drugi strani prodreti v evropske javne tenderje, aktivna je tudi v infrastrukturnih naložbah. Želi vlagati v evropske najbolj propulzivne gospodarske veje, kjer bi lahko izvažala kitajsko tehnologijo, kot so visoko hitrostne železnice in jedrska tehnologija.

Kitajska želi poglobljeno gospodarsko sodelovanje z EU tudi zaradi zanjo pomembnih transferjev visokih tehnologij. Tudi zato so evropski izdelki na Kitajskem podvrženi manj strogim nadzorom in pregledom kot to velja za uvozne dobrine iz ZDA.

Kitajska pripisuje velik pomen pogajanjem z Evropsko komisijo o bilateralnem sporazumu o naložbah med Kitajsko in EU.

Dolgoročno je Kitajska zainteresirana tudi za sporazum o prosti trgovini z EU, ker bi okrepil kitajsko prisotnost na evropskem tržišču. Glede tega imajo zadržke nekateri evropski proizvajalci, ki se čutijo ogrožene. Glede tega vprašanja sicer tudi same evropske države do zdaj niso bile prav enotne, med največjimi zagovorniki sporazuma pa je London. Za Kitajsko je EU pomembna tudi kot področje, kjer lahko diverzificira svoje ogromne devizne rezerve. Ocenjuje se, da ima Kitajska tretjino svojih deviznih rezerv v evrih, kar kaže na veliko kitajsko zaupanje v evropsko valuto.

Po mnenju kitajskih strokovnjakov, bi potencialna jabolka spora z EU lahko predstavljale predvsem: kitajske naraščajoče potrebe po uvozu energentov, kitajska gospodarska in politična prisotnost v Afriki in nezadostni preventivni ukrepi na področju podnebnih sprememb. Po mnenju kitajskih strategov pa ta področja vendarle nimajo tolikšne specifične teže, da bi obremenile in vplivale na celoto kitajsko-evropskih odnosov.

Kitajska ocenjuje, da ne samo EU kot celota, marveč tudi posamezne članice ne nasprotujejo njenemu vzponu, oziroma sprejemajo Kitajsko kot supersilo številka dve na svetu. Za razliko od ZDA, ki blokirajo spremembo kitajskega statusa znotraj MMF, je Evropa mnogo bolj naklonjena

krejitvi in prilagoditvi tovrstnega kitajskega statusa. Peking tukaj Evropo dojema kot partnerja, ki lahko pomaga legitimizirati kitajski naraščajoči vpliv v mednarodnem okolju.

Kitajska zaznava in razume vpliv, ki ga ima Evropa, še posebej evropski mediji, na globalna javnomnenjska razpoloženja, in da bi lahko tudi preko tega izboljševala svojo globalno podobo. Finančno na eni strani skuša krepiti svoj vpliv znotraj MMF in Svetovne banke, hkrati pa razvija paralelne strukture in mehanizme, kot sta razvojna banka BRICS in Azijska investicijsko-infrastruktura banka, AIIB.

Opaziti je bilo, da je Evropa, oziroma, da so njene članice, kar zadeva AIIB, z velikim interesom in kljub nasprotovanju ZDA, z velikim korakom vstopile v sodelovanje.

Obstoje pa določena specifična področja, kjer pa Kitajska od evropskih partnerjev pričakuje pasiven odnos in zadržanost, in sicer na tistih področjih, ki jih ima za vitalna vprašanja svoje suverenosti.

Na eni strani so to že standardna in poznana področja, kot sta Tibet in Xinjiang, ki veljata za območji, ki sta za Kitajsko problematični zaradi zgodovinskega separatizma, Hong Kong je naslednji, ker je regija, ki ima opazno različen in drugačen političen sistem od prevladujočega, Tajvan pa kot regija glede katere je Kitajska pri "podeljevanju državnosti" še posebej občutljiva. V novem času se je v ta nabor uvrstilo tudi Južnokitajsko in Vzhodnokitajsko morje in tamkajšnje kitajske ozemeljske zahteve.

Kitajska pričakuje od Evrope, če že ne podpore, pa vsaj razumevanje za kitajske nacionalne prioritetne interese, kot tudi spoštovanje in priznavanje teh interesov. Peking pričakuje, da bo EU zadržana pri svojih stikih s Tajvanom in omejena na neuradno in privatno osebno raven, da ne po

podprla nikakršne vključitve Tajvana v tiste mednarodne organizacije, ki predpostavljajo status države, in da ga ne bo opremljala z orožjem. Glede Tibeta, Kitajska na eni strani pričakuje, da se ne bo omenjalo ali zagovarjalo njegove neodvisnosti, in da se aktualni verski, politični in duhovni vodja Dalaj Lama "pod različnimi pretvezami" ne bo udeleževal srečanj v EU ali članicah. Glede človekovih pravic, Kitajska zagovarja dialog, pri čemer naj bi se EU držala določenih načel, kot sta dialog in upoštevanje enakosti v dialogu. V praksi to lahko razumemo kot aktualno šibkost Evrope, da to vprašanje odprto naslavlja, ali pa kritizira Kitajsko.

Evropsko zadržanost pričakuje Kitajska tudi glede kitajsko-ameriških odnosov, še posebej v Vzhodni Aziji. Kitajska Evrope ne vidi in ne dojema kot grožnjo v Vzhodni Aziji, ne želi pa, da bi se EU glede teh vprašanj zelo izpostavljala in profilirala. Izmed evropskih držav imata tudi samo dve, Francija in VB v Vzhodni Aziji konkretne politične in vojaške interese, in tudi sodelujeta v tistih tamkajšnjih organizacijah, ki so pod pokroviteljstvom ZDA. Zaradi ekonomskih vezi, je Evropa zelo zainteresirana za varnost pomorskih poti med Kitajsko in Zahodom.

Kitajska tudi ne želi vmešavanja v regionalne zadeve v Vzhodni Aziji, še posebej glede ameriškega vmešavanja v ozemeljske spore v Vzhodnokitajskem in Južnokitajskem morju. Peking načelo vzajemnega spoštovanja in enakosti glede Evrope razume tako, da le ta priznava njene aktivnosti glede suverenosti v azijsko-pacifiški regiji.

Za Kitajsko je sodelovanje z Evropo zelo pomembno pri spodbujanju notranjih reform v sami Kitajski, še posebej glede postopnega spreminjanja ekonomskega razvojnega modela, ki temelji na izvozu in vlaganjih v infrastrukturo v model, ki bo temeljil na notranji potrošnji in razvoju storitev. Evropske izkušnje in modeli so tukaj dobrodošli in koristni, pa tudi kitajsko tržišče s naraščajočim srednjim razredom zanimivo za evropske proizvajalce. Pomemben element, razen

prestrukturiranja državnega ekonomskega modela, je tudi evropska pomoč pri okoljevarstvenih standardih in tehnologijah.

Ker se bo kitajski razvoj, če bo hotela obdržati stabilnost in razvoj, vedno bolj soočal tudi s potrebo po oblikovanju ustrezne socialne politike, bodo tudi tovrstne evropske izkušnje, tako dobre kot slabe, za Kitajsko vedno bolj zanimive.

Kitajska pazi, da ne bi postala preveč ali pa izrazito odvisna od posamezne članice EU, in si prizadeva za dobre odnose z vsemi.

To se je zelo izrazito pokazalo v času krize evro območja, ko so države medsebojno tekmovala za boljše pozicije do Kitajske, Peking pa je lahko pri tem računal na bojazni posameznih evropskih držav, da bodo izpadle iz poglobitnih ekonomskih tokov in trgovsko-transportnih poti med Kitajsko in Evropo. Tako tekmovanje je tudi prispevalo k temu, da praktično nobena evropska država ne govori na glas ali pa kritizira kitajske notranje politike. Celo Češka in baltske države, ki so v preteklem desetletju pri tovrstnih kritikah Kitajske prednjačile, so pragmatično dale primat tesnejšim oblikam gospodarskega sodelovanja z azijsko velikanko.

Kitajska je uspela z Evropo razviti tudi nove multilateralne oblike sodelovanja. V prvi vrsti mislimo na sodelovanje 16+1, pa tudi samo Svilno pot in AIIB. Tako kot poznamo in razumemo samo Svilno pot in njen segment 16+1, ki je srednjeevropsko in jugovzhodno evropsko obarvan delec te "svilne zgodbe," namerava Kitajska dodeliti Nemčiji status osrednjega vozlišča (hub) za železniški promet med Kitajsko in Evropo, podoben, pomorsko-trgovski status, pa dodeljuje Grčiji.

Velik del teh mega naložb vzdolž Svilne poti se bo financiral bodisi iz posebnega fonda Svilne poti, bodisi iz same AIIB, razvili pa se bodo tudi drugi alternativni finančni viri. Večino sredstev bo zagotavljala in s tem tudi nadzorovala sama Kitajska, za velik del partnerjev pa bo verjetno v ospredju predvsem dilema ali uporabljati kitajska sredstva pod njihovimi pogoji, ali pa iskati drugačne, alternativne finančne vire za sodelovanje. Primer AIIB kaže na različno gledanje Zahoda. Ne glede na nasprotovanje ZDA, so se namreč prav vsi veliki evropski igralci ne samo vključili v AIIB, marveč tudi medsebojno tekmovali. Že preko 57 držav članic v AIIB kaže na prevladujoč ekonomski pragmatizem.

Kitajska s tem na eni strani uspešno vzpostavlja dodatne finančne instrumente za naložbe v Svilno pot, kamor vključuje tudi druge države, na drugi širi polje za angažiranje svojih ogromnih kapitalskih presežkov, hkrati pa tudi vzpostavlja paralelne, na pol globalne finančne mehanizme, na katere pa ZDA nimajo vpliva ali vloge v njih.

Zaključne misli

Kitajsko-evropski odnosi so za azijsko velikanko predvsem gospodarsko in tehnološko-razvojno pomembni. Kitajska jih razvija tako na bilateralni ravni s posameznimi članicami, kot tudi na ravni EU, pa tudi v nekaterih novonastalih multilateralnih formatih kot so 16+1, Svilna pot, in AIIB. Kitajska želi okrepiti svoje vstopanje na ekonomske trge in svoja vlaganja, EU pa vidi tudi kot spodbujevalnik za kitajske ekonomske reforme in bazen za lastno tehnološko posodabljanje. Za to strateško potrebuje Evropo, ki je odprta in pretočna.

Hkrati vidi EU kot politični subjekt, ki je sicer notranje krhek a še vedno relativno stabilen, in ki ji lahko pomaga legitimizirati njen zeleni mednarodni položaj supersile številka dve. Na politični

ravni, kitajski voditelji vidijo EU kot notranje šibak subjekt, ki verjetno bolj potrebuje Kitajsko, kot pa obratno. EU za Kitajsko ne predstavlja geopolitične nevarnosti. Zdi se, da je taka ocena vzajemna. Kitajska takšen odnos črpa tudi iz prepričanja, da Evropa kot del kompetitivnega Zahoda ni uspela najedati ali ogroziti kitajskega političnega modela. Evropsko gledanje na svetovno ureditev, kjer zagovarjamo multilateralizem, je v koliziji s kitajskimi pogledi, ki zagovarjajo in želijo multipolarizem. Evropa bo bolj ali manj postajala strateški podrepek, če bodo na globalni ravni, med največjimi igralci dejansko prevladala načela multipolarizma.

V veliki meri bodo stališča in pogledi Kitajske na Evropo odvisni od rezultatov reform v sami Kitajski. Ve se, da bo letošnja jesen partijski kongres, na katerem bodo ovrednotili dosedanje kitajsko politiko, Xi Jinping pa bo najverjetneje in pričakovano dobil še en predsedniški mandat.

Evropa mora pozorno spremljati kitajski notranji razvoj, saj bo kot pomembna spremenljivka vplival na dinamiko odnosov z Evropo, pa tudi samo dinamiko ameriško-kitajskih odnosov. V času Marca Pola, ki morda najbolj plastično simbolizira čas prvotne Svilne ceste, je Kitajska tvorila okoli 15 odstotkov svetovnega gospodarstva. Kasneje med drugo svetovno vojno in po njej obubožana Kitajska za svet gospodarsko postane praktično minorna, po nekaj desetletjih in velikih stopnjah rasti, pa azijska velikanka trenutno predstavlja že kar četrtino (25 odstotkov) globalnega DBP. Napovedi in ocene nakazujejo, da bi se njen tovrstni delež v nekaj desetletjih lahko povzpел tudi na 50 odstotkov.

Pomembno je, ker je evropska komisija kitajsko Svilno pot podprla, na drugi strani pa tudi Kitajska poudarja, da bo projekt 16+1 vodila v skladu z evropskimi pravili.

Manj znano je, da je Kitajska tudi že največja igralka tudi v Evropskem skladu za strateške naložbe (EFSI), v katerem naj bi do 2018 za privatne naložbe in zagon gospodarstva po članicah EU zbrali okoli 315 milijard evro, in v katerem je trenutno za okoli 82 milijard evro naložb. Do

zdaj za največjega evropskega vlagatelja velja Združeno kraljestvo z 8,5 milijardami evro, Kitajska pa kot sploh največji vlagatelj, v omenjeni sklad namenja 10 milijard evro. Tako v njem vodita, prva, kot članica EU, ki iz nje izstopa, druga pa kot azijska velesila.

Za članice EU in pa članice skupine 16+1 je odprtih veliko možnosti za sodelovanje z azijsko velikanko. V sedanjem času okoli 90 odstotkov vse evropske trgovine z Azijo poteka skozi Sueški prekop, pri čemer največji delež odpade na severnoevropska pristanišča (Hamburg, Rotterdam), samo 10 odstotkov pa na Severni Jadran. Novodobna Svilna pot odpira nove in dodatne možnosti za promet med Azijo in srednje in jugovzhodnimi evropskimi državami bodisi na samem Jadranskem, bodisi Jonskemu morju, saj bo Kitajska potrebovala veliko in tudi različne poti vstopanja v Evropo. Podobno velja tudi za kopenske "svilne" povezave.

Matevž Raškovič, poznavalec kitajskega gospodarstva¹ opozarja, da je Kitajska v morebitnem zunanjetrgovinskem sporu z ZDA, na dolgi rok, vendarle v boljšem položaju, saj ima večji vpliv na mednarodne trge in posledično lažje najde nadomestne trge za ameriške izdelke. Najpomembnejše izvozne kategorije ZDA na Kitajsko so namreč: soja, letala (do eno Boeingovo letalo na dan), odpadni materiali ter avtomobili. Namesto boeingov lahko Kitajska začne kupovati evropske airbuse. Namesto ameriških avtomobilov evropske. Namesto ameriške soje, ki je poglavitni ameriški izvozni artikel v azijsko velikanko, lahko začne kupovati alternativno sojo iz Južne Amerike. Hiter pogled zemljevida poglavitnih proizvajalcev soje v ZDA pa pokaže, da se skoraj do potankosti ujema s Trumpovim elektorskim zemljevidom. Vsaka geopolitična palica ima pač dva konca.

¹ DELO, 18.2.2017, dr. Matevž Raškovič, Če Kitajska ne bo več kupovala Boeingovih letal, ima na voljo evropski airbus, Sobotna priloga, str. 18.

VIRI:

AN ESSENTIAL PARTNER IN THE BACKGROUND: EUROPE IN CHINA'S POLICY DURING THE RULE OF XI JINPING, Marcin Kaczamarski, Jakub Jakobowski, OSW STUDIES, NUMBER 56, WARSAW, APRIL 2016

"SILK GLOBALIZATION": CHINA'S VISION OF INTERNATIONAL ORDER, Marcin Kaczamarski, OSW STUDIES, NUMBER 60, WARSAW, OCTOBER 2016

EXPLAINING CHINA'S FOREIGN POLICY RESET, European Council on Foreign Relations, April 2015

EUROPE AND CHINA'S NEW SILK ROADS, Edited by: Frans-Paul van der Putten, John Seaman, Mikko Huotari, Alice Ekman, Miguel Otero-Iglesias, A Report by the European Think-Tank Network on China (ETNC), December 2016

CHINA AND EUROPE RELATIONS IN BRI ENVIRONMENT, Dr. Jasna Plevnik, www.ifimes.org/en/9325

Če Kitajska ne bo več kupovala Boeingovih letal, ima na voljo evropski airbus, dr. Matevž Raškovič, Delo, 13.2.2017, Sobotna priloga, str. 18

Citizen of the World: AS THE UNITED STATES WITHDRAWS FROM A KEY INTERNATIONAL AGREEMENT, BEIJING IS BECOMING THE GLOBAL CHAMPION OF FREE TRADE, Isabel Hilton, NEWSWEEK 27, 02.20.2017, Str . 28-33

Kitajci in Indijci kmalu v gospodarskem vrhu, Jan Bratanič, SVET KAPITALA, DELO, PETEK
21.0.2016 , str. 8 - 9

Osem let po krizi-kdo je potegnil ta kratko?, Luka Gubo, SVET KAPITALA, DELO, PETEK 7.
10. 2016, str. 8 - 9